

UPPSALA
UNIVERSITET

Imperativ och objektorienterad programmeringsmetodik

Föreläsning 10, HT 2020

Fredrik Nysjö (utifrån slides av Tobias Wrigstad)

Abstraktion, modularisering och informationsgömning

... separatkompilering & headerfiler

UPPSALA
UNIVERSITET

Abstraktion

Abstraktion

- Tänkandet i abstraktioner är ett grundläggande mänskligt drag sedan ca 100.000 år
- Att tänka bort vissa egenskaper hos ett föremål eller en företeelse och därigenom lyfta fram andra. Hur man väljer beror på vilket syfte man har med abstraktionen.
- En modell är med nödvändighet en abstraktion
- Många instanser ligger till grund för en abstraktion som beskriver och grupperar instanserna och gör det lättare att resonera om individerna
- Kraftfullt verktyg, jämför t.ex. facktermer

Kontrollabstraktion

- Ett program är uppdelat i subrutiner som anropas och returnerar till anroparen

Hur kontrollen flödar i ett program blir väsentligt förenklat

Stackmekanismen (läs kompendium i kursens repo om stack och heap!) stöder denna grundläggande abstraktion

Subrutiner utan returvärde – procedurer; med returvärde – funktioner

- Undantagshantering är en annan kontrollabstraktion som vi skall se senare
- Inlining – undviker litet av overheaden av kontrollabstraktion
- Procedurabstraktion

 (nästan alltid irrelevant)

Vi kan skilja mellan funktionens specifikation och dess implementation i termer av mer primitiva funktioner

Lorem ipsum dolor
sit amet, consectetur
adipiscing elit.
Praesent
lacinia
tellus ac
orci
laoreet
tincidunt.
Phasellus dictum

fermentum lacus.
Vestibulum quam.
Duis porta,
nibh
sed
congue
tincidunt,
risus
felis
porttitor orci,
vitae pharetra erat arcu eu
dolor.
Sed lacus nulla, auctor eget,
interdum eget, tempus sed,
pede.

Ut odio mauris,
tincidunt ac,
molestie eu,
sagittis at,
wisi.
Ut
porttitor, est
eget accumsan
semper, neque
turpis dictum
quam,

adressFromContacts

Ut odio mauris,
tincidunt ac,
molestie eu,
sagittis at,
wisi.

Ut
porttitor, est
eget accumsan
semper, neque
turpis dictum
quam,

sendMail

fermentum lacus.
Vestibulum quam.
Duis porta,
nibh
sed

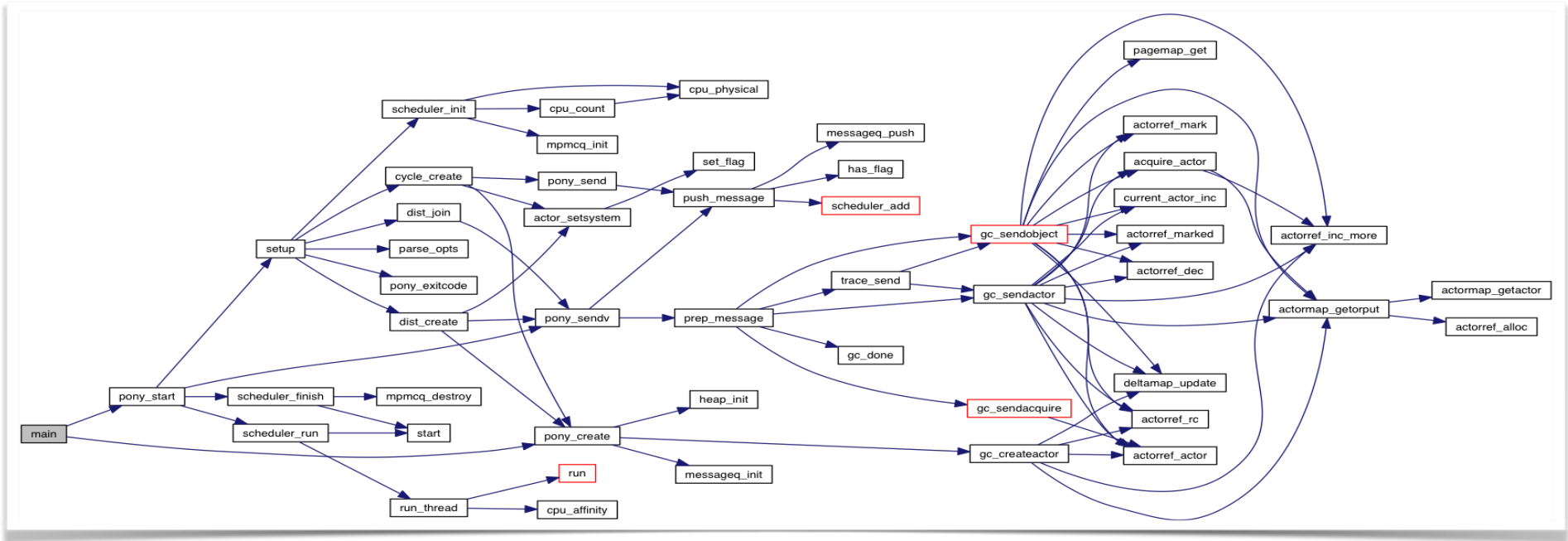
congue
tincidunt,
risus
felis
porttitor orci,
vitae pharetra erat arcu eu
dolor.
Sed lacus nulla, auctor eget,
interdum eget, tempus sed,
pede.

saveToSentFolder

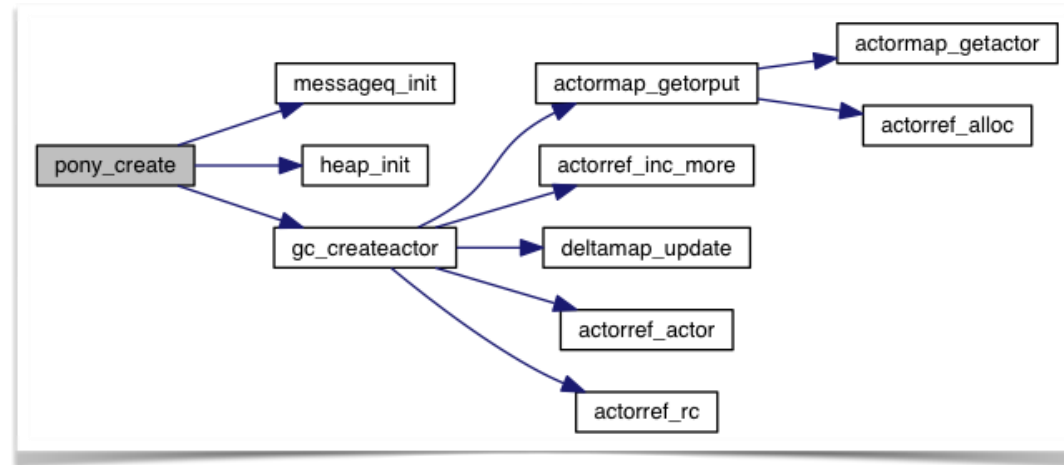
Lorem ipsum dolor
sit amet, consectetur
adipiscing elit.

Praesent
lacinia
tellus ac
orci
laoreet
tincidunt.
Phasellus dictum

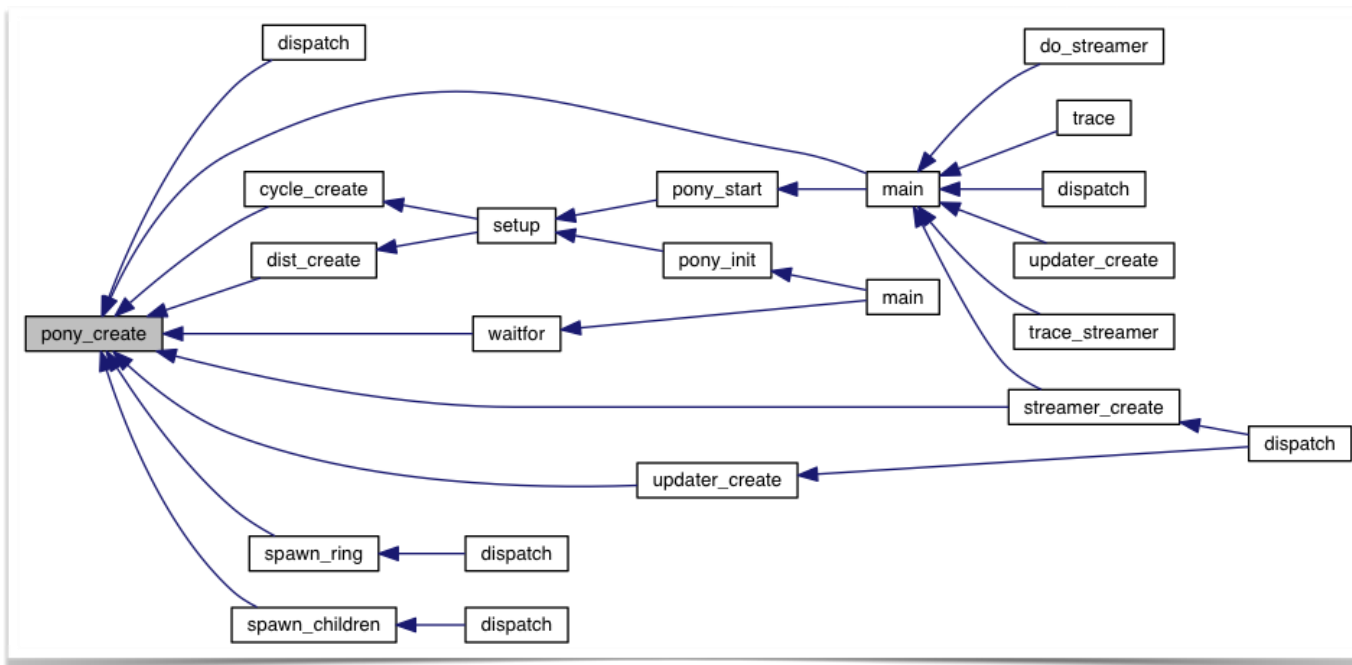
Anropsgraf

Doxygen ("vårt" dokumentationsverktyg för C) kan generera statiska anropsgrafer

Anropsgraf rotad i `pony_create`

varifrån anropas pony_create?

Dataabstraktion

- Strukturera programmen så att de använder/manipulerar "abstrakta data"

Programmen bör inte förutsätta att datat är implementerat på ett särskilt vis

Programmen bör inte förutsätta att datat har andra egenskaper än de som är nödvändiga för att utföra den aktuella uppgiften

- Abstrakta data: "specifikation"
- Konkret data: den faktiska implementationen som idealiskt är oberoende av alla program som använder datat

Använd accessorer och mutatorer för manipulera datat som blir bryggan mellan det abstrakta och konkreta datat

Kapsla in implementationsdetaljer och undvik externa beroenden

Dataabstraktion

- Strukturera programmen så att de använder/manipulerar "abstrakta data"

Programmen bör inte förutsätta att datat är implementerat på ett särskilt vis

Programmen bör inte förutsätta att datat har andra egenskaper än de som är nödvändiga för att utföra den aktuella uppgiften

- Abstrakta data: "specifikation"
- Konkret data: den faktiska implementationen som idealiskt är oberoende av program som använder datat

Använd accessorer och mutatorer för manipulera datat som blir brygga mellan abstrakta och konkreta datat

Kapsla in implementationsdetaljer och undvik externa beroenden

En int är 64 bitar

Pris representeras
som ett flyttal

Ett personnummer
är en sträng

Dataabstraktion

- Strukturera programmen så att de använder/manipulerar "abstrakta data"

Programmen bör inte förutsätta att datat är implementerat på ett särskilt vis

Programmen bör inte förutsätta att datat har andra egenskaper än de som är nödvändiga för att utföra den aktuella uppgiften

- Abstrakta data: "specifikation"
- Konkret data: den faktiska implementationen som idealiskt är oberoende av alla program som använder datat

Använd accessorer och mutatorer för manipulera datat som blir bryggan mellan det abstrakta och konkreta datat

Kapsla in implementationsdetaljer och undvik externa beroenden

Kopplar loss en
datastrukturs klienter från
datastrukturen!

Dataabstraktion

- Strukturera programmen så att de använder/manipulerar "abstrakta data"

Programmen bör inte ... rat på ett särskilt vis

```
commodity_t book = ... ;  
book.cost = 12.50;
```

Programmen bör inte ... nskapen än de som är
nödvändiga för att utföra den aktuella uppgiften

```
int cost_of_book = book.cost;
```

- Abstrakta data: "specifikation"
- Konkret data: den faktiska implementationen som idealiskt är oberoende av alla program som använder datat

Använd accessorer och mutatorer för manipulera datat som blir bryggan mellan det abstrakta och konkreta datat

Kapsla in implementationsdetaljer och undvik externa beroenden

Dataabstraktion

- Strukturera programmen så att de använder/manipulerar "abstrakta data"

Programmen bör inte ... rat på ett särskilt vis

```
commodity_t book = ... ;
```

```
book.cost = 12.50;
```

Programmen bör inte ... nskapen än de som är
nödvändiga för att utföra den aktuella uppgiften

```
int cost_of_book = book.cost;
```

- Abstrakta data: "specifikation"

- Konkre ... oberoende av alla
program ...

```
int cost_in_eurocent(commodity_t c);  
void set_cost_in_eurocent(commodity_t *c, int cent);
```

Använd accessorer och mutatorer för manipulera datat som blir bryggan mellan det abstrakta och konkreta datat

Kapsla in implementationsdetaljer och undvik externa beroenden

Effekten och vikten av abstraktion

- Höga abstraktioner
  - + förbättrar läsbarheten och överskådligheten
  - + underlättar utveckling (flexibilitet, förändring)
  - tenderar att försämma prestanda något (varför?!)
- Designprincip:
Använd god kontroll- och dataabstraktion alltid
Eventuella undantag måste upptäckas den hårda vägen, aldrig via spekulering

UPPSALA
UNIVERSITET

Modularisering

Modularisering

- En designprincip — program delas in i moduler (jmf. ett monolitiskt system med en modul)

Varje modul är ett "delprogram" med ansvar för specifika åtaganden

En modul behöver inte vara programspecifk (jmf. t.ex. stdlib i C; eller en lista)

lager

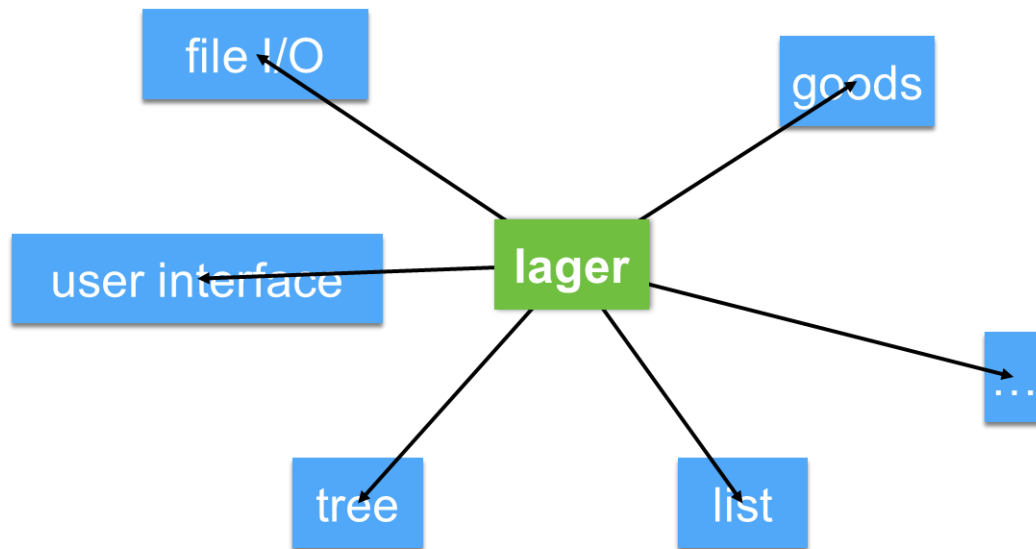

Modularisering

- En designprincip — program delas in i moduler (jmf. ett monolitiskt system med en modul)

Varje modul är ett "delprogram" med ansvar för specifika åtaganden

En modul behöver inte vara programspecifik (jmf. t.ex. stdlib i C; eller en lista)

Fördelar med modularisering

- Många små enheter är enklare än få större att...
  - överblicka,
  - navigera, och
  - återanvända
- En design i flera moduler möjliggör parallell utveckling
- En moduls funktioner och data kan kapslas in
  - Förenklar återanvändning
  - Skyddar mot propagerande förändringar
  - Förbättrad underhållsbarhet

Lorem ipsum dolor
sit amet, consectetur
adipiscing elit.
Praesent
lacinia
tellus ac
orci
laoreet
tincidunt.
Phasellus dictum

fermentum lacus.
Vestibulum quam.
Duis porta,
nibh
sed
congue
tincidunt,
risus
felis
porttitor orci,
vitae pharetra erat arcu eu
dolor.
Sed lacus nulla, auctor eget,
interdum eget, tempus sed,
pede.

Ut odio mauris,
tincidunt ac,
molestie eu,
sagittis at,
wisi.
Ut
porttitor, est
eget accumsan
semper, neque
turpis dictum
quam,

adressFromContacts

Ut odio mauris,
tincidunt ac,
molestie eu,
sagittis at,
wisi.

Ut
porttitor, est
eget accumsan
semper, neque
turpis dictum
quam,

sendMail

fermentum lacus.
Vestibulum quam.
Duis porta,
nibh
sed

congue
tincidunt,
risus
felis
porttitor orci,
vitae pharetra erat arcu eu
dolor.
Sed lacus nulla, auctor eget,
interdum eget, tempus sed,
pede.

saveToSentFolder

Lorem ipsum dolor
sit amet, consectetur
adipiscing elit.

Praesent
lacinia
tellus ac
orci
laoreet
tincidunt.
Phasellus dictum

Fördelar med modularisering

- Många små enheter är enklare än få större att överblicka, navigera & återanvända
- En design i flera moduler möjliggör parallell utveckling
- En moduls funktioner och data kan kapslas in
  - Förenklar återanvändning
  - Skyddar mot propagerande förändringar
  - Förbättrad underhållsbarhet

Modulariseringsstrategier

- Ett programs uppdelning i moduler kan drivas av flera olika faktorer, ex:
- Relaterade funktioner/åtaganden

Funktioner som rör X för sig, funktioner som rör Y för sig, ...

- Implementationsdetaljer

Allt som rör nätverkskoppling ligger i en delad modul, ...

- Process-pragmatika

Allt som kräver att Kim är inblandad samlar vi i en modul, ...

- Kopplingar mellan data

Alla funktioner som bearbetar persondata i en modul, ...

Modularisering är inte nominell

- Ej nominell – det blir inte en modul bara för att man säger att det är det

Två moduler med starka interberoenden är effektivt en modul

En modul för ”resten av funktionerna” blir inte en modul

- Coupling och cohesion hjälper till att skapa fungerande moduler

Coupling: beroenden / koppling

Cohesion: sammanhang

(såna här kvalitetsaspekter kan du ta fram kvantifierade mått på mha verktyg)

Vad är bra design?

- **Låg coupling**

Interaktionen mellan moduler är så liten som möjligt

- **Höggradig inkapsling**

En modul kan använda en annan modul, men har inte direkt åtkomst till dess interna data

- **Hög cohesion**

Innehållet i varje modul bildar en "logiskt vettig" enhet med hög conceptuell integritet

- Inte alltid möjligt till följd av pragmatiska skäl:

Begränsade resurser: kompetenser hos utvecklarna, etc.

Optimering kommer ofta på kant med i övrigt god design

Moduler i C

- Saknar motsvarande språkkonstruktion
dvs. det finns inget nyckelord "module"
- En modul är i regel en .c-fil och en (eller flera) .h-fil(er)
.h-fil: modulens (publika) gränssnitt och definitioner
.c-fil: implementationen (själva koden)

list.c

```
struct list {
    struct link *first, *last;
};

struct link {
    int value;
    struct link *next;
};

typedef struct list *List;

int length(List);
int empty(List);
struct link* mkLink(...);

void append(...) {
    ...
}

int length(...) {
    ...
}

int empty(...) {
    ...
}

List mkList() {
    ...
}

struct link* mkLink(...) {
    ...
}
```

Deklarationer oftast högst upp i
filen (varför?)

Funktionsprototyper för "hjälp-
funktioner"

"Själva koden"

Innan modularisering

(Vi återkommer till
var dessa skall
ligga
senare!)

list.h

```
struct list {  
  struct link *first, *last;  
};  
  
struct link {  
  int value;  
  struct link *next;  
};  
  
typedef struct list *List;  
  
void append(List, int);  
int length(List);  
int empty(List);  
List mkList();  
struct link* mkLink(...);
```

↑
Deklarationer &
funktionsprototyper

list.c

```
#include "list.h"  
  
void append(...) {  
  ...  
}  
  
int length(...) {  
  ...  
}  
  
int empty(...) {  
  ...  
}  
  
List mkList() {  
  ...  
}  
  
struct link* mkLink(...) {  
  ...  
}
```

↑
"Själva koden"

(Vi återkommer till
var dessa skall
ligga
senare!)

list.h

```
struct list {  
    struct link *first, *last;  
};  
  
struct link {  
    int value;  
    struct link *next;  
};  
  
typedef struct list *List;  
  
void append(List, int);  
int length(List);  
int empty(List);  
List mkList();  
struct link* mkLink(...);
```

list.c

```
#include "list.h"  
void append(...){  
    ...  
}  
  
int length(...){  
    ...  
}  
  
int empty(...){  
    ...  
}  
  
List mkList(){  
    ...  
}  
  
struct link* mkLink(...){  
    ...  
}
```

#include-direktiv kopierar in innehållet i inkluderade filer vid kompilering

list.h

```
struct list {  
    struct link *first, *last;  
};  
  
struct link {  
    int value;  
    struct link *next;  
};  
  
typedef struct list *List;  
  
void append(List, int);  
int length(List);  
int empty(List);  
List mkList();  
struct link* mkLink(...);
```

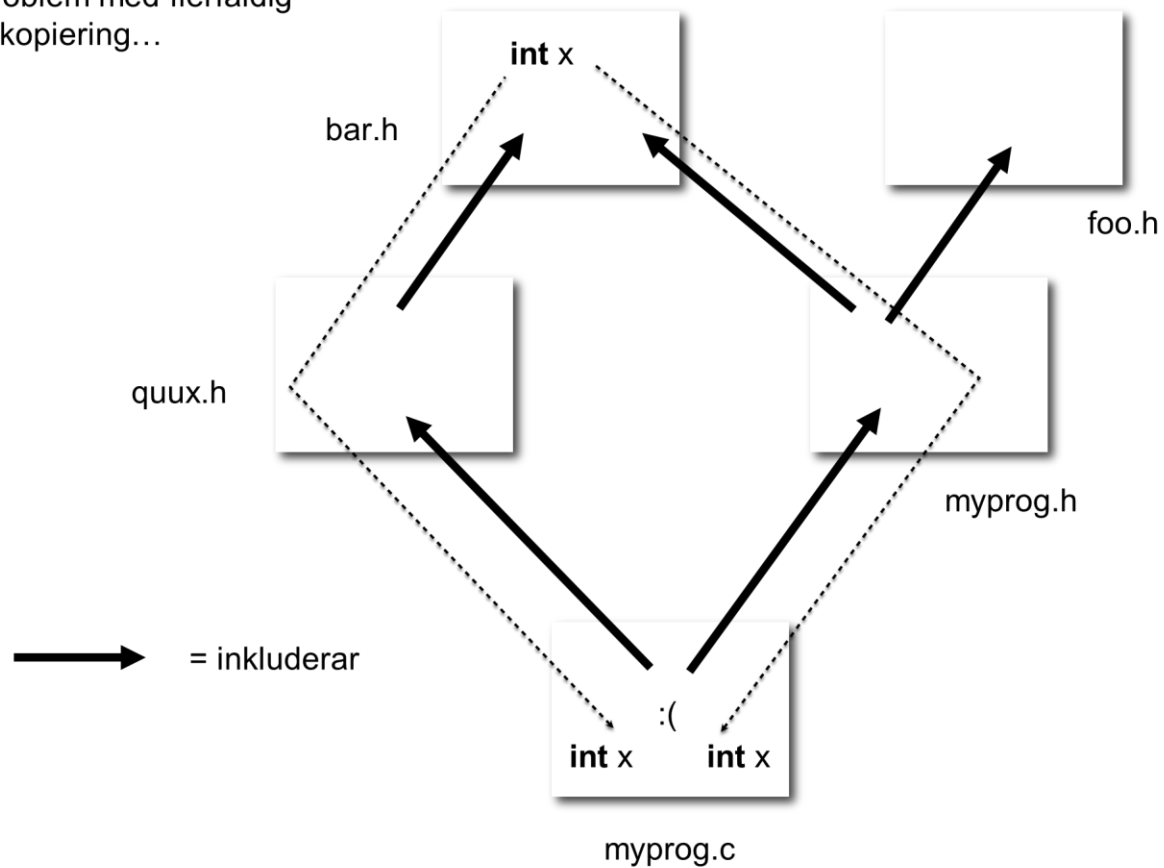
list.c

```
struct list {  
    struct link *first, *last;  
};  
  
struct link {  
    int value;  
    struct link *next;  
};  
  
typedef struct list *List;  
  
void append(List, int);  
int length(List);  
int empty(List);  
List mkList();  
  
struct link* mkLink(...);  
  
void append(...) {  
    ...  
}  
  
int length(...) {  
    ...  
}  
  
int empty(...) {  
    ...  
}  
List mkList() {  
    ...  
}
```


#include-direktiv kopierar in
innehållet i inkluderade filer vid
kompilering

problem med flerfaldig
inkopiering...

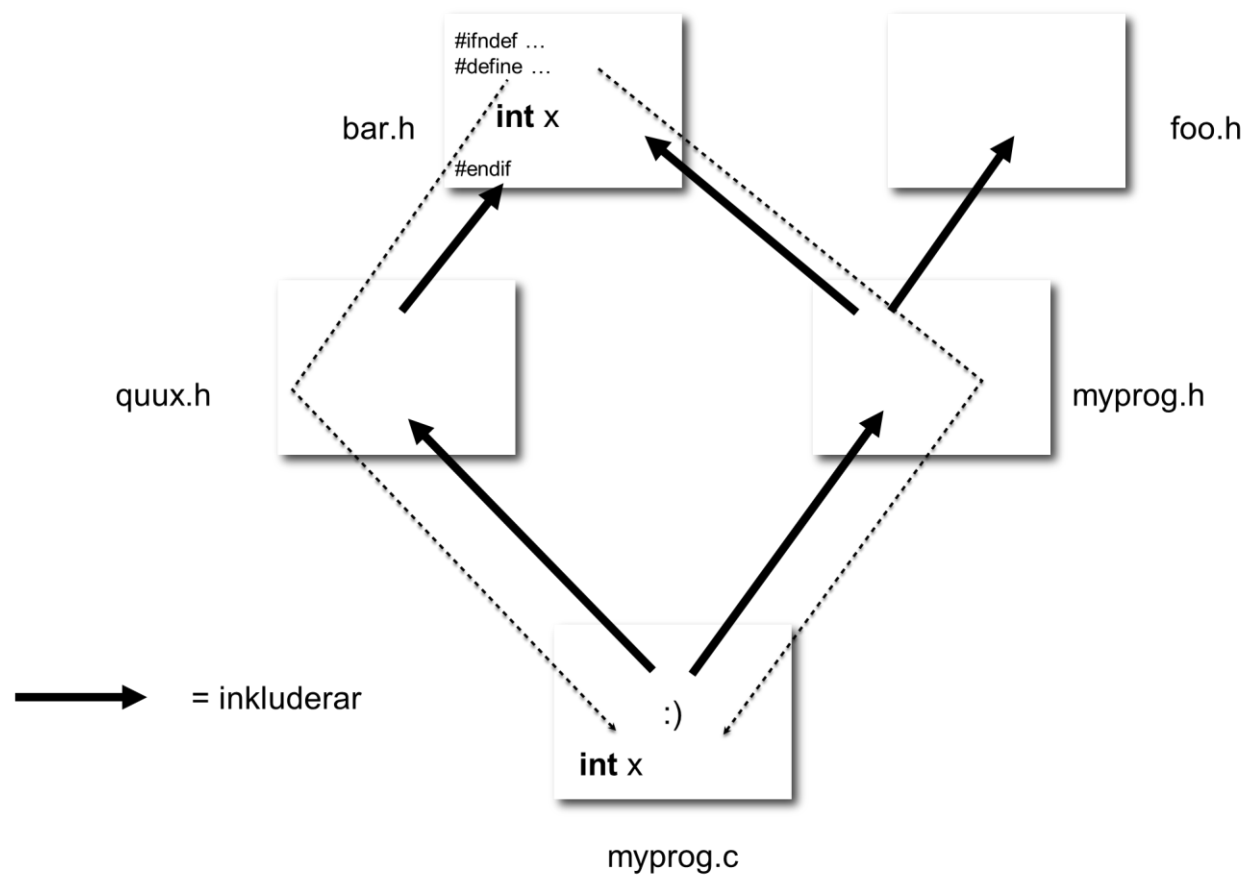

förhindrar
flerfaldig
inkopiering

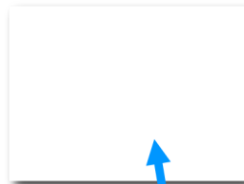
list.h

```
#ifndef __list_h  
#define __list_h  
  
struct list {  
    struct link *first, *last;  
};  
  
struct link {  
    int value;  
    struct link *next;  
};  
  
typedef struct list *List;  
  
void append(List, int);  
int length(List);  
int empty(List);  
List mkList();  
struct link* mkLink(...);  
  
#endif
```


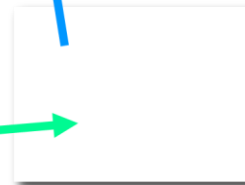
myprog.h

list.h

myprog.c

list.c

 = kompileringsberoende

 = länkningsberoende

Separatkompilering och länkning

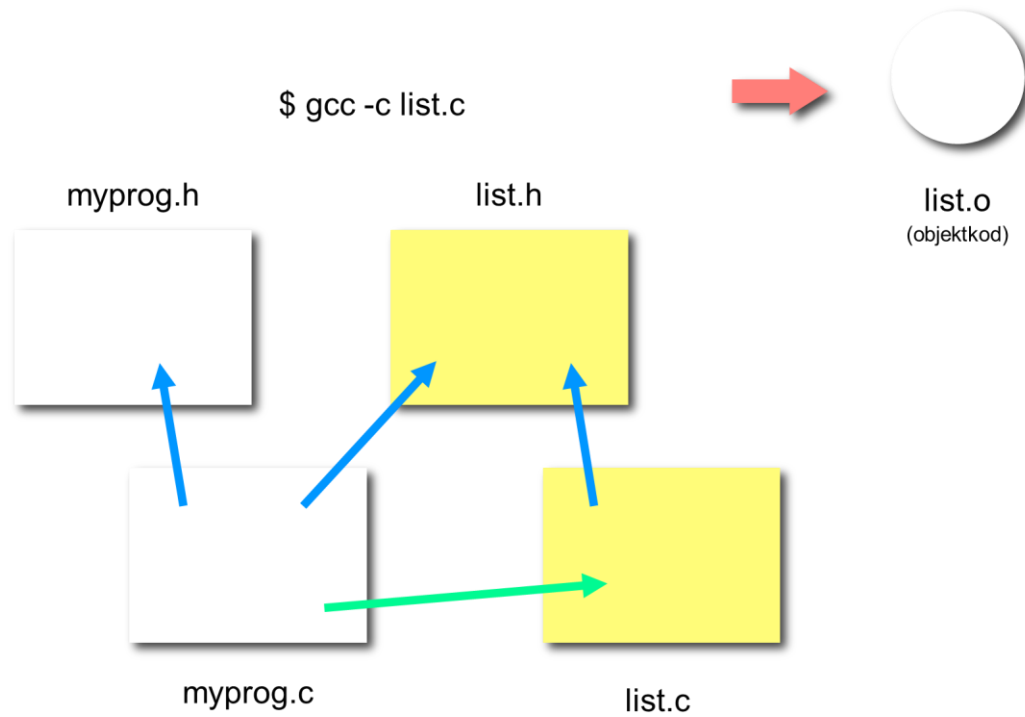
- Separatkompilering producerar ofullständig objektкод
- Möjliggör kompilering av delar av program till objektкод

Kompilering medger statisk felkontroll

Objektкoden kan vidare distribueras

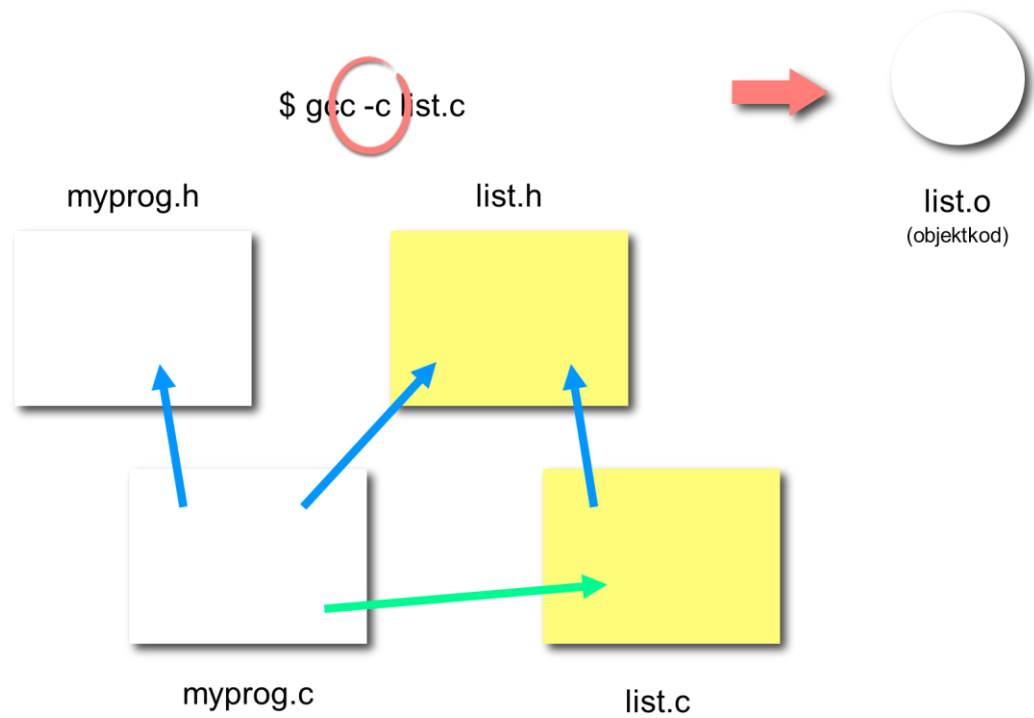
- Alla separatkompileerade moduler länkas slutligen ihop till ett körbart program

Länkningen löser ut beroenden mellan modulerna

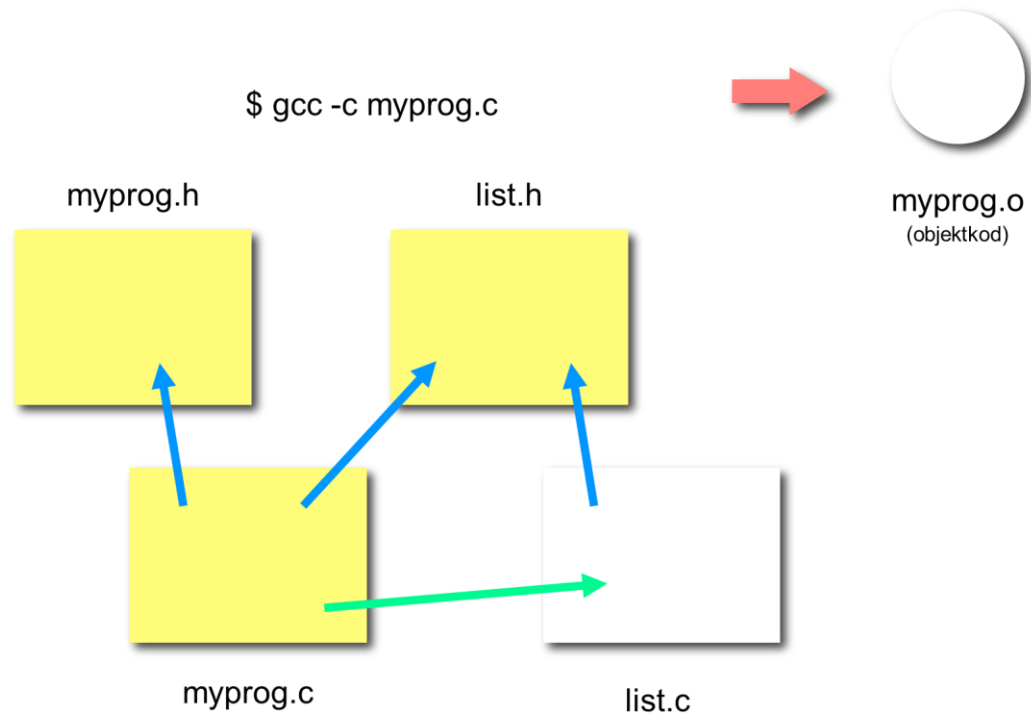
→ = kompileringsberoende

→ = länkningsberoende

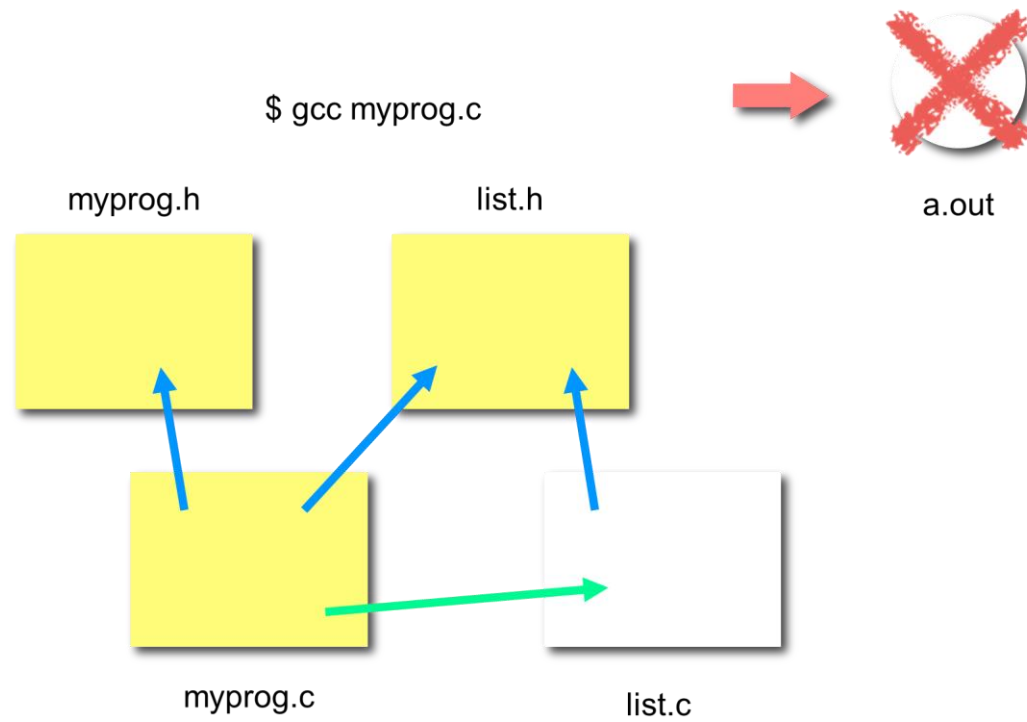
→ = kompileringsberoende

→ = länkningsberoende

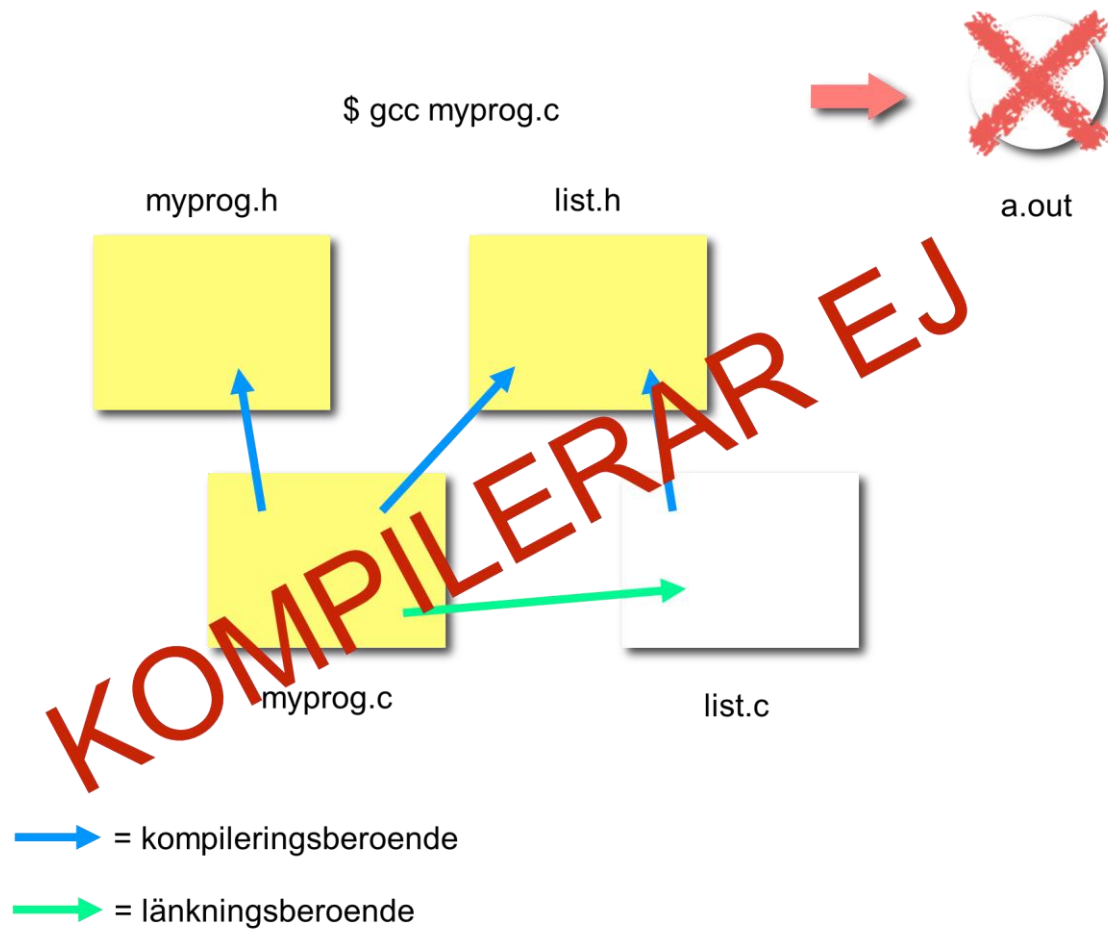
→ = kompileringsberoende

→ = länkningsberoende

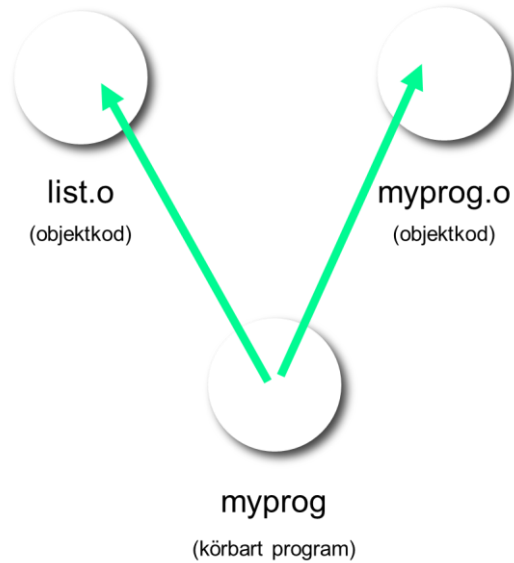
 = kompileringsberoende

 = länkningsberoende


```
$ gcc -o myprog list.o myprog.o
```


Coupling och cohesion

- En moduls cohesion är ett mått på utsträckningen i vilken dess åtaganden tillsammans "ger mening" — ju högre desto bättre

Låg cohesion betyder att en modul har väldigt många olika åtaganden

Anti-pattern: "god classes" (god modules)

En modul med bara en funktion som utför en sak har maximal cohesion

- Coupling mellan moduler är ett mått på deras ömsesidiga beroende av varandra — lägre är bättre

Hög coupling betyder att det är svårt att isolera förändringar

- Designprincip: öka cohesion och minska coupling!

De värsta sorternas coupling och cohesion

- Coincidental Cohesion

Modulens beståndsdelar är helt orelaterade

- Content/Pathological Coupling

När en metod använder eller förändrar data inuti en annan modul direkt, utan att gå via dess funktioner

```
commodity_t book = {};  
book.cost = -12,50;  
int cost_of_book = book.cost;
```

```
commodity_t book = mk_book(...);  
set_cost_of_book(book, 12,50);
```


mylogging_system.c

```
void searchMessages(char* msg) { ... }  
  
File openFile(char* fileName) { ... }  
  
char *readFromFile(File file, int size) { ... }  
  
void closeLogFile() { ... }  
  
void flushLogs(char* msg) { ... }  
  
int writeToFile(File file, char *bytes) { ... }  
  
void logMessage(char* msg) { ... }  
  
void deleteMessage(char* msg) { ... }  
  
void openLogFile() { ... }  
  
void setLogFileName(char *fileName) { ... }
```


mylogging_system.c

```
void searchMessages(char* msg) { ... }  
  
File openFile(char* fileName) { ... }  
  
char *readFromFile(File file, int size) { ... }  
  
void closeLogFile() { ... }  
  
void flushLogs(char* msg) { ... }  
  
int writeToFile(File file, char *bytes) { ... }  
  
void logMessage(char* msg) { ... }  
  
void deleteMessage(char* msg) { ... }  
  
void openLogFile() { ... }  
  
void setLogFileName(char *fileName) { ... }
```


logging.c | h

```
void searchMessages(char *msg) { ... }  
void closeLogFile() { ... }  
void flushLogs(char *msg) { ... }  
void logMessage(char *msg) { ... }  
void deleteMessage(char *msg) { ... }  
void openLogFile() { ... }  
void setLogFileName(char *fileName) { ... }
```

```
File openFile(char *fileName) { ... }  
char *readFromFile(File file, int size) { ... }  
int writeToFile(File file, char *bytes) { ... }
```

file_handling.c | h

UPPSALA
UNIVERSITET

Informationsgömning

Informationsgömning

- En moduls implementationsdetaljer skall inte vara möjliga att observera utifrån

- Designprincip:

Göm föränderliga detaljer bakom ett stabilt gränssnitt

- Inkapsling är en term som ofta används synonymt med informationsgömning

Man kan se inkapsling som en teknik, informationsgömning som en princip

Sammanfattning

- Att ett program är korrekt och effektivt är bara två egenskaper av många som ett bra program skall ha
- Använd alltid lämpliga abstraktioner för att göra program överskådliga och enklare att ändra (kontrollabstraktion och dataabstraktion, t.ex.)
- Designprincipen modularisering är ett viktigt verktyg för att bryta ned ett problem i (allt) mindre beståndsdelar som blir enklare att lösa
- Dela alltid upp era program i moduler
- Designprincipen informationsgömning är viktig för att skydda abstraktioner
- Ge en modul ett stabilt gränssnitt (i en .h-fil i C)
- Inkapsling är en viktig teknik för informationsgömning
- Exponera aldrig interna funktioner eller struktdefinitioner i gränssnittet (.h-filen)